

The Morphological and Syntactic Analysis of Names, Titles, and Address Terms in Jahromi Vareity Based on the Dialectology of Names

Raha Zareifard¹ , Fatemeh Taslim Jahromi*²

Abstract

The study of names and address terms in different cultures and languages can reflect the linguistic, cultural, and social values of each region and therefore attracts the attention of linguists, anthropologists, and sociologists. Previous studies on names and address terms have mostly been conducted in formal languages, and dialect studies have almost been neglected. Jahrom is one of the ancient cities of Iran in Fars Province, and its linguistic variety belongs to the Southwestern Iranian languages. This study, with descriptive-analytical methodology, aims at analyzing the names and various address terms in Jahromi dialect by the framework of dialectology of names and address terms. The lexical data of this research was also collected from native speakers mostly by field study, these data transcribed,

Date received: 14/07/2025

Date Review: 17/10/2025

Date accepted: 19/10/2025

Date published: 21/03/2026

* Corresponding Author's E-mail:
taslim@jahromu.ac.ir

1. Assistant Professor, Department of Linguistics; Faculty of Humanities, Jahrom University, Jahrom, Iran.

<https://orcid.org/0009-0009-8793-9910>

2. Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature; Faculty of Humanities, Jahrom University, Jahrom, Iran.

<https://orcid.org/0000-0002-8020-9538>

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY- NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

then categorized and analyzed. According to the results of this research, shortening in various ways is a frequent process in Jahromi names, vowel addition is used frequently in this variety, and there are different names for people of different ages and social status. The prefix /ā/ is a shortened form of /ā ġ ā/ and the suffix /j ā/ and /ju/ is a shortened and mutational form of "j ān" and is frequently used in Jahromi addresses. Kinship address terms in this dialect can also be classified into four categories: consanguinity, causal, fictitious, and age-related. In terms of syntactic structure, group names are formed as titles related to professions using genitive and possessive compounds, and for expressing affiliation, they utilize Bunuvat (referring to maternal, paternal, or ancestral descent) or are based on behavioral and personality traits via adjectival compounds.

Keywords: Dialectology of names; address terms; Jahromi variety; shortening; affixation; kinship terms.

Research objectives and questions

The primary objective is to identify and describe the morphological processes (e.g., clipping, affixation, vowel mutation) and syntactic constructions (e.g., genitive compounds, bunuwwa structures, descriptive epithets) used in naming and addressing in Jahromi. Specific research questions include: (1) What are the dominant word-formation strategies in personal names? (2) How do affixes encode affective or pragmatic meanings such as endearment or contempt? (3) How are kinship terms categorized, and how do they vary by age and social status?

Hypotheses

The study hypothesizes that (1) clipping is the most frequent morphological process in personal names; (2) affixes like /-u/, /-j ā/, and /-ike/ systematically encode pragmatic functions (affection, respect, derogation); and (3) Jahromi exhibits a unique, age-sensitive kinship address system not fully documented in other Iranian dialects.

Methodology

A descriptive-analytical approach was employed, combining fieldwork and documentary methods. Data were collected between 2023 and early 2025 from 50 native speakers (aged 18–81) in Jahrom. As one author is a native speaker, data authenticity and phonetic transcription (using IPA) were ensured through cross-verification. Collected lexical items were categorized morphologically and syntactically and analyzed within the theoretical framework of socio-onomastics (Wardhaugh & Fuller, 2015; Zandi & Ahmadi, 2016).

Innovation and theoretical contribution

This study introduces the concept of *fage-graded* kinship address as a distinctive feature of Jahromi, where terms like *amej ā ĩ ā* (for the eldest aunt) and *amej ā m ā* (for a younger one) reflect fine-grained social indexing. It also documents the dual function of affixes: /-u/ marks both definiteness and affection (*Hasan ū*, *Zeynab ū*), while /-ike/ and /-ak/ signal derogation (*mardike*, *merdak*). Furthermore, the prefix /ā-/ (from *āgh ā*) and the suffixes /j ā/ or /j ū/ (from *j ān*) are shown to be pervasive pragmatic markers in familial and social address. Syntactically, the study reveals how *bunuwwa* constructions

(e.g., Hossein-e Mahrosh = *f*Hossein, son of Mahrosh[≈]) and possessive toponyms (e.g., Madab ā < Mohammad āb ād) reflect both genealogical and territorial identity.

Key findings

Morphology: Clipping dominates name formation[√] both final (e.g., Mohammad → /mama/) and medial (e.g., Mohammad-Hossein → /masey/). Vowel lengthening and consonant mutation (e.g., /b/ → /v/) frequently accompany these processes.

Affixation: The suffix /-u/ expresses familiarity and endearment; /-ike/ and /-ak/ convey contempt. The prefix /ā-/ (from āgh ā) and suffixes /j ā/, /j ū/ (from j ān) are widely used in kinship address.

Kinship System: Four categories were identified: consanguineal (e.g., kāk ā = brother), affinal (e.g., Í ūvar = husband), fictive (e.g., hojam ū = Hajj-performing uncle), and age-related[√] a novel classification showing how address terms encode relative seniority (e.g., Í āb āji for eldest sister).

Syntax: Group names use genitive or adjectival compounds (e.g., os ā Hasan = *f*Master Hasan[≈]). Occupational, religious, and behavioral traits are embedded in titles (e.g., j īl ūd ār Hab īb = *f*caravan leader Habib[≈]). Toponyms often derive from owners«names via clipping and the suffix -āb ād (e.g., K āzeb ā < K āz em āb ād).

Conclusion

The Jahromi variety preserves rich onomastic practices shaped by sociocultural norms, particularly regarding age and respect. Its naming

system is not only linguistically complex but also socially indexical, reflecting a community where kinship, seniority, and status are linguistically encoded. The findings align partially with Pourmozafari's (2021) study on Lamerdi (which also identifies clipping as dominant) but reveal greater complexity in kinship address. Many of these forms are now archaic, underscoring the urgency of documenting endangered dialectal practices. This research contributes to Iranian dialectology, socio-onomastics, and linguistic anthropology by demonstrating how micro-level linguistic choices reflect macro-level social structures.

References

- Farzin, S. (2011). *Jahromi Persian dictionary*. Islamic Azad University, Shiraz Branch.
- Haghaegh, H. (1996). *The book of Jahrom*. Vahid.
- Pourmozafari, D. (2021). Syntactic and morphological analysis of personal names in the Lamerdi dialect. *Linguistics of Iranian Dialects*, 6(1), 291–324.
- Wardhaugh, R., & Fuller, J. M. (2015). *An introduction to sociolinguistics* (7th ed.). Wiley-Blackwell.
- Zabeti, A. (2023). *Dictionary of Jahromi dialect*. Shamloo's Pen.
- Zandi, B., & Ahmadi, B. (2016). Socio-cognitive onomastics: A new field of interdisciplinary studies. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 9(1), 99–127.

فصلنامه فرهنگ و ادبیات عامه

سال ۱۴، شماره ۶۷، بهار ۱۴۰۵

مقاله پژوهشی

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب و نشانگرهای خطاب

در گونه جهرمی بر مبنای گویش‌شناسی نام‌ها

رها زارعی فرد^۱، فاطمه تسلیم جهرمی^{۲*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۳ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۷ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۱/۰۱

چکیده

مطالعه نام‌ها و نشانگرهای خطاب در فرهنگ‌ها و زبان‌های مختلف می‌تواند ارزش‌های زبانی، فرهنگی و اجتماعی هر منطقه را بازتاب دهد و از این رو توجه زبان‌شناسان، مردم‌شناسان و جامعه‌شناسان را برمی‌انگیزد. مطالعات پیشین در زمینه نام‌ها و نشانگرهای خطاب بیشتر در زبان‌های رسمی صورت گرفته و مطالعه گویشی به جز نمونه‌های اندکی، مغفول مانده است. جهرم نام یکی از شهرهای کهن ایران در استان فارس و گونه زبانی آن متعلق به زبان‌های ایرانی جنوب غربی است. در این پژوهش به شیوه‌ای توصیفی - تحلیلی سعی شده است که

۱. استادیار گروه زبان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه جهرم، جهرم، ایران.

<https://orcid.org/0009-0009-8793-9910>

۲. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه جهرم، جهرم، ایران (نویسنده مسئول)

*taslim@jahromu.ac.ir

<https://orcid.org/0000-0002-8020-9538>

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY-NC) license <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

نام‌ها و نشانگرهای خطاب مختلف در گونه جهرمی از بُعد گویش‌شناسی نام‌ها و خطاب، واکاوی شود. داده‌های واژگانی این پژوهش نیز به صورت اسنادی - میدانی از گویشوران این شهر جمع‌آوری، آوانگاری و سپس دسته‌بندی و تحلیل شده است. براساس نتایج این تحقیق، کوتاه‌سازی به شیوه‌های مختلف از فرایندهای پرتکرار در نام‌های جهرمی است، وندافزایی با کاربردهای مختلف در این گونه استفاده می‌شود و اسامی مختلف درباره اشخاص با سن و منزلت اجتماعی متفاوت، وجود دارد. لقب «آ» کوتاه‌شده صورت «آغا» و خطاب «جا/جو» کوتاه‌شده و ممال «جان» در خطاب‌های جهرمی پرتکرارند. عبارات خطاب خویشاوندی را در این گویش به چهار دسته همخونی، سببی، ساختگی و مرتبط با سن، می‌توان طبقه‌بندی کرد. در ساخت نحوی نیز نام‌های گروهی به صورت القاب مرتبط با حرفه به صورت ترکیب اضافی، ملکی و برای بیان انتساب به صورت بنوت (منسوب به مادر، پدر و جد) یا مرتبط با ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری و... به صورت ترکیب وصفی ساخته شده‌اند.

واژه‌های کلیدی: گویش‌شناسی نام، نشانگر خطاب، گونه جهرمی، کوتاه‌سازی، وندافزایی، القاب خویشاوندی.

۱. مقدمه

گونه، زبان، گویش و لهجه، چهار اصطلاح پایه در زبان‌شناسی‌اند که درباره مفاهیم علمی و دقیق آن‌ها اختلاف نظرهای وجود دارد. اصطلاح لهجه هنگامی به کار می‌رود که تفاوت میان دو یا چند زبان از یک زبان اساساً آوایی/واجی باشد. سخن‌گویان لهجه‌های یک زبان به آسانی می‌توانند سخنان یکدیگر را دریابند. اما گویش‌های یک زبان، گونه‌هایی از آن زبانند که در گذر زمان به دلایل مختلف تفاوت‌های دیگری نیز علاوه بر تفاوت‌های موجود در لهجه یافته‌اند و آن تفاوت‌های دستوری و واژگانی است. با این حال، برقراری ارتباط میان گویندگان و شنوندگان گویش‌های مختلف یک

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

زبان کم‌وبیش ممکن است. اما اگر تفاوت میان دو گونهٔ زبانی به اندازه‌ای باشد که برقراری ارتباط را ناممکن سازد، آن دو گونه، دو زبان مختلف هستند (ر.ک. فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، ۱۳۹۰، صص. ۱-۲).

براساس این تعریف، گونهٔ جهرمی تا چهار دههٔ گذشته، ویژگی‌های یک گویش را داشته است، اما در سال‌های اخیر به دلیل افزایش و استمرار ارتباط، ویژگی‌های یک لهجه را بیشتر نشان می‌دهد.

در تحلیل معاصر زبان، نادیده گرفتن عوامل جامعه‌شناختی، به ارائهٔ تصویری ناکامل و سطحی منجر خواهد شد. بی‌تردید، جامعه نقشی محوری در شکل‌دهی به ساختار و کارکرد زبان ایفا می‌کند و می‌تواند موجبات تغییرات گوناگون در آن را فراهم آورد. پذیرش این اصل که جامعه بر زبان تأثیرگذار است، به ظهور و گسترش حوزه‌ای تخصصی در مطالعات زبانی با عنوان جامعه‌شناسی زبان یا زبان‌شناسی اجتماعی انجامیده است. این رشته چگونگی تجلی زبان در تعاملات روزمرهٔ اجتماعی و همچنین تأثیر هنجارها و ساختارهای اجتماعی و سیاسی بر آن را بررسی می‌کند (Wardhaugh & Fuller, 2015, p.1). ارتباطات بین فردی، ستون فقرات جوامع بشری را تشکیل می‌دهد. هر فرایند ارتباطی، اصولاً از سه جزء اساسی شامل فرستنده، پیام؛ اعم از کلامی یا نوشتاری و گیرندهٔ پیام تشکیل شده که هدف نهایی آن، انتقال مؤثر پیام از فرستنده به گیرنده است. برای دستیابی به حداکثر اثربخشی در انتقال پیام، گوینده ناگزیر است دانش جامعی از مخاطب خود کسب کند. این شناخت عمیق، مبنایی برای شکل‌دهی منطقی و ساختارمند محتوای پیام فراهم می‌آورد تا تأثیرگذاری آن بر مخاطب به سطوح بالاتری ارتقا یابد.

شهرستان جهرم با مساحتی نزدیک به چهارهزار کیلومتر، دومین شهر بزرگ و سومین شهر پرجمعیت استان فارس است. این شهر، یکی از شهرهای کهن فارس است که در کتب مختلفی تاریخی و جغرافیایی کهن چون: *کارنامه اردشیر بابکان*، *مسالك و ممالك*، *سفرنامه ابن حوقل*، *حدودالعالم*، *شاهنامه* و بسیاری دیگر از متون کهن درباره تاریخ و جغرافیا، اشخاص، آب و هوا و محصولات و... آن یاد شده است. از نظر تجاری نیز جهرم در دوره باستان در مسیر جاده شاهی و از دوره صفوی از منزلگاه‌های کاروان‌های تجاری بوده و در یکی از مسیرهای فرعی جاده ابریشم به نام جاده ادویه قرار داشته است. از محصولات مهم گذشته آنکه در متون کهن به آن اشاره شده از محصولاتی چون پنبه، قالی و پارچه‌های موسوم به جهرمی، تنباکو، انواع خرما، مرکبات و پاره‌ای محصولات معدنی چون: گِل سرشوی، نمک و مومیایی می‌توان یاد کرد.

از نظر زبانی و گویشی، فارسی جهرمی یکی از گونه‌های زبانی جنوب غربی ایران است و از فارسی باستان به فارسی میانه یا پهلوی تبدیل شده است. بسیاری از واژه‌های پهلوی و ساسانی هنوز در لهجه جهرمی زنده‌اند. «این گونه از قرن نهم به فارسی دری تبدیل شده و با ورود واژه‌های عربی به تدریج خلوص خود را ازدست داده است. گویش کنونی به شهرستان‌های همجوار مثل: فسا، فیروزآباد، داراب و... رواج یافته و گویش‌های منطقه از گویش جهرمی تأثیر پذیرفته‌اند» (حقایق، ۱۳۷۵، ص ۸).

گونه جهرمی به دلیل بکر ماندن و دور بودن از سایر شهرها، قدمت شهر و باستانی بودن آن، پایداری و ثبات نسبی گویشی، دارای ذخایر ارزشمند زبان‌شناسی و فرهنگی است. با توجه به اهمیت ثبت گونه‌های زبانی، این گونه پژوهش‌ها هم از نظر گویش‌شناسی و هم از بُعد مردم‌شناختی، اهمیت دارد.

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

۲. پیشینه تحقیق

درباره زبان‌شناسی گونه جهرمی چند تحقیق انجام شده است، اما به نوع خطاب و نام‌گذاری در گونه جهرمی پرداخته‌اند. به عنوان نمونه، زارع و رنجبر در پژوهشی با عنوان «فرایند همگونی در گویش جهرمی در چارچوب نظریه هندسه مشخصه‌ای کلمنتس» (۱۳۸۷) با بررسی انواع همگونی و تأکید بر تضعیف براساس نظریه هندسه مشخصه‌ای کلمنتس، به این نتیجه رسیده‌اند که در گونه جهرمی، تضعیف بیشتر از دیگر انواع همگونی مشاهده می‌شود.

همچنین رازقی در مقاله‌ای با عنوان: «بررسی زبان‌شناختی گویش جهرمی: توصیف نظام واجی و برخی فرایندهای واجی» (۱۳۹۱) به واج‌شناسی و توصیف نظام واج‌های این گونه در مقایسه با فارسی معیار پرداخته و به این نتیجه رسیده است که با وجود تفاوت واژگانی، دستگاه آوایی این گونه به فارسی معیار شباهت دارد.

همچنین درباره تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب و نشانگرهای خطاب در سال‌های مختلف، تحقیقات گوناگونی انجام شده که بخش‌هایی از آن از نظر روش تحقیق و هدف، به این پژوهش شباهت دارند. به عنوان نمونه: صفیعی (۱۳۹۰) در پژوهشی با نام صورت‌های خطاب در زبان هورامی، این صورت‌های خطاب و کاربرد متفاوت هریک از آنان را در موقعیت‌ها و شرایط مختلف بررسی کرده است. براساس پژوهش وی اینکه افراد در موقعیت‌ها و بافت‌های مختلف چگونه همدیگر را خطاب کرده‌اند و همچنین تأثیر عوامل فرازبانی، ازجمله تأثیر عواملی چون: سن، جنس، قدرت و طبقه اجتماعی افراد، در انتخاب صورت‌های خطاب بررسی شده است. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که صورت‌های خطاب در زبان هورامی بیشتر واژه‌های خویشاوندی، ضمائر، عنوان‌ها، اسامی، عناوین شغلی، عناوین مذهبی، و واژه‌های

گرامی داشت هستند و هر یک از این صورت‌های خطاب در بافت‌های اجتماعی گوناگون و تحت تأثیر عوامل اجتماعی مختلف، کاربردهای متفاوت دارند.

شکاری (۱۳۹۰) در تحقیق خود با عنوان «مطالعه زبان و قدرت در گفتمان محل کار فارسی‌زبانان با توجه به صورت‌های خطاب و استراتژی‌های ادب» به این موضوع می‌پردازد که الفاظ خطاب، بخش مهمی از آبرو برای همکاران در گفتمان محل کار است و به راه‌هایی می‌پردازد که روابط قدرت بر استراتژی‌های ادب در انتخاب الفاظ خطاب تأثیر گذاشته‌اند. یافته‌های این مطالعه، شواهدی را از ارتباط بین جنسیت و نوع الفاظ خطاب و انتخاب استراتژی‌های ادب بین همکارانی با وضعیت‌های قدرت متفاوت، نشان می‌دهد. فردی با قدرت کم‌تر ترجیح می‌دهد از استراتژی‌های ادب سلبی استفاده کند، در حالی که فردی با قدرت بیشتر به استفاده از استراتژی‌های ادب ایجابی در خطاب به همکاران در محل کار تمایل دارد.

بیرون‌راه (۱۳۹۲) در پژوهش «تأثیر جنسیت بر کاربرد واژگان خطاب در گفتار زبان فارسی»، هدف اصلی پژوهش خود را روشن کردن تأثیر عوامل اجتماعی جنسیت بر واژگان خطاب به کار رفته در گفتار زبان فارسی تهرانی می‌داند. این پژوهش تأثیر جنسیت بر واژگان خطاب به کار رفته در گونه گفتاری زبان فارسی از لحاظ میزان ادب، رسمیت، قدرت و هم‌بستگی را واکاوی کرده است.

دادمهر (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «تحلیل مقابله‌ای القاب خطاب در فارسی و انگلیسی» بیان کرده که القاب خطاب از زمره عناصر باارزش برای جامعه‌شناسان زبان است، زیرا عناصری‌اند که برای شروع روابط اجتماعی استفاده شده‌اند. تحلیل مقابله‌ای القاب خطاب در دو زبان متفاوت از این نظر که در فرهنگ‌های متفاوت القاب خطاب متفاوتی به کار رفته‌اند، اهمیت بسیاری دارد. از دیگر نتایج این پژوهش می‌توان دریافت

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

که ادب ایجابی در القاب خطاب انگلیسی بیشتر یافت شده و ادب سلبی، برعکس، در زبان فارسی بیشتر مشاهده شده است. این امر نشان‌دهنده روابط صمیمانه بیشتر میان گویشوران فارسی و روابط دور و رسمی‌تر میان گویشوران انگلیسی است.

احمدخانی (۱۳۹۳) در پژوهش «بررسی جامعه‌شناختی عبارات خطاب در فارسی گفتاری محاوره‌ای» بیان کرده شناخت اینکه افراد چگونه باب گفت‌وگو را باز می‌کنند یا چگونه همدیگر را خطاب می‌کنند، موضوعی مهم در مطالعات جوامع به‌منظور ایجاد روابط اجتماعی بین افراد است. در این پژوهش خطاب در گونه گفتاری فارسی بررسی شده است. در این مطالعه، تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از تعدادی از گویشوران فارسی نشان می‌دهد که اصطلاح خطاب در مکالمات روزمره استفاده شده، عبارت‌اند از: اسامی شخصی، عناوین (القاب)، اسامی مذهبی، اصطلاحات شغلی، اصطلاحات خویشاوندی، اصطلاحات احترام‌آمیز و رسمی، اصطلاحات صمیمانه و خودمانی، ضمائر شخصی، عبارات توصیفی، عبارات خطاب صفر؛ یعنی عباراتی که جلب توجه و احوال‌پرسی می‌کنند، مانند: ببخشید، سلام، صبح به خیر. علاوه بر این، استعاره‌ها و تابوها در داده‌ها بررسی و تحلیل شده‌اند. تحلیل آماری اصطلاحات خطاب نشان می‌دهد که اصطلاحات صمیمانه و خودمانی را افراد مذکر بیشتر به کار برده و اصطلاحات خویشاوندی با افزایش سن گویشوران کم‌تر استفاده شده‌اند.

پورمظفری (۱۴۰۰) نیز در پژوهشی با عنوان «تحلیل صرفی و نحوی نام‌های افراد در گویش لامردی» نشان داده است که زاباترین فرایند واژه‌سازی در گویش لامردی با فرایند کوتاه‌سازی در نام‌های ساده و ترکیبی دیده می‌شود که در قالب کوتاه‌سازی پس رو، میانی و پیش رو و نامنظم نمود یافته است. همچنین تک‌واژه‌های تصریفی متعددی

متأثر از بافت موقعیتی برای بیان معنای سرزنش، تحقیر و تصغیر و تحجیب به کار گرفته می‌شوند.

۳. چارچوب نظری تحقیق

در این پژوهش از رویکرد نام‌شناسی استفاده شده است. نام‌شناسی، شاخه‌ای از زبان‌شناسی اجتماعی است که در آغاز به عنوان یک دانش در زمانی، به ریشه‌شناسی نام‌ها می‌پرداخت، ولی زبان‌شناسی اجتماعی با اتخاذ دیدگاه هم‌زمانی، نام‌شناسی را از یک دانش کهن‌گرا به دانشی برای مطالعه اجتماع معاصر تبدیل کرد (زندى و احمدی، ۱۳۹۵، ص. ۱). نام‌ها، عناصر زبانی‌اند که بخشی از دانش زبانی را که نتیجه مرادفات اجتماعی و تعامل فرد با محیط اطراف است، تشکیل می‌دهند. به همین سبب، در مطالعات زبان و هویت، نقش اساسی‌ای ایفا می‌کنند. علاوه بر این، نام‌ها در ساخت‌شناختی افراد، در جوامع مختلف با تنوع زبانی و فرهنگی متفاوت، نقش مهمی دارند؛ از این رو زبان‌شناسان شناختی نیز به مطالعه نام و نام‌گذاری علاقه‌مند هستند، اما به دلیل چندبعدی بودن عنصر زبانی نام، زبان‌شناسی اجتماعی و زبان‌شناسی شناختی، هیچ یک به تنهایی قادر به تبیین جنبه‌های گوناگون نام و نام‌گذاری نیستند. پیوند دانش مربوط به زبان و دانش مربوط به جامعه با یکدیگر به انتخاب گونه‌هایی از واژه‌ها و ساختارهای زبانی دیگر منجر می‌شود که با بافت اجتماعی، هماهنگ است.

نام‌شناسی اجتماعی بر این مبناست که نام‌ها محصول و بخشی از جامعه‌اند و آن‌ها را جدا از جامعه نمی‌توان در نظر گرفت. بنابراین نام‌شناسی اجتماعی به جای رهیافت تاریخی، رویکردی جامعه‌شناختی در بررسی‌های خود در پیش می‌گیرد (Burns, 2015, p.18). با توجه به گستردگی کاربرد نام‌ها شاخه‌های نام‌شناسی فراوان هستند. کوتس (2017)

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

شناخته‌شده‌ترین شاخه‌های نام‌شناسی را: نام‌شناسی گروه‌های انسانی، نام‌شناسی معابر، نام‌شناسی آبراه‌ها، نام‌شناسی مکان‌های جغرافیایی و نام‌شناسی حوزه نجوم دانسته است.

گوش‌شناسی نام‌ها نیز یکی دیگر از پرکاربردترین مطالعات این حوزه محسوب می‌شود که براساس تنوع جغرافیایی نام‌ها چه به لحاظ نوع نام‌ها انتخابی و چه حیث گوناگونی در تلفظ یک اسم در مناطق مختلف است. به طور کلی نظام نام‌ها، گوش‌مدار است که دستخوش تغییرات تاریخی می‌شود و تنوع جغرافیایی و اجتماعی نیز در آن باز نمود می‌یابد (Wardhaugh & Fuller, 2015, p.149). بنابراین نام را به عنوان یک متغیر زبانی که دارای گونه‌های قابل تشخیص، یعنی صورت‌های مختلف به کاررفته در محیط‌های مختلف است، می‌توان در نظر گرفت؛ نام‌شناسی اجتماعی به معنای مطالعه وابستگی نام‌گذاری و ساختار اجتماعی فرهنگ‌های گوناگون، مطالعه تنوع اجتماعی نام‌ها و استفاده از نام‌های کوتاه‌شده و مستعار نظیر: «ابی»، «اسی» و نمونه‌هایی از این دست در عرصه‌های اجتماعی مختلف است (زندى و احمدی، ۱۳۹۵، ص. ۲).

۴. تحلیل داده‌ها

در فارسی جهرمی به خصوص در شهر جهرم در محاوره، اسامی افراد به صورت‌های مختلفی تغییر پیدا می‌کند، به ویژه هنگامی که خطاب قرار می‌گیرند. در اینجا بر مبنای نظریات زبان‌شناسی فرایند: کوتاه‌سازی، وندافزایی، ترکیب، ادغام، ابدال و... با استفاده از داده‌های مرتبط این نمونه‌ها و همچنین نشانگرهای خطاب واکاوی می‌شود.

برای جمع‌آوری داده‌های این پژوهش از روش‌های اسنادی و میدانی استفاده شده است. از آنجا که یکی از نگارندگان خود گویشور این گونه زبانی است، دسترسی مستقیم به داده‌ها وجود داشت. برای اطمینان بیشتر از ۵۰ گویشور بومی از رده‌های سنی ۱۸ تا ۸۱ ساله بین سال‌های ۱۴۰۲ تا خرداد ۱۴۰۴ برای جمع‌آوری داده‌ها بهره برده شده است و سپس این داده‌ها، تحلیل صرفی و نحوی شده‌اند. همچنین از داده‌های برخی مقالات نیز در تبیین چارچوب نظری بهره برده شده است. در اینجا برای درک بهتر از فرایند نامیدن و نام‌گذاری، علاوه بر نام‌ها، نشانگرهای خطاب نیز در گونه جهرمی به صورت صرفی و آوایی واکاوی شده است.

۱-۴. تحلیل صرفی اسامی

۱-۱-۴. کوتاه‌سازی

نخستین و بیشترین فرایندی که در نام‌ها صورت می‌گیرد، کوتاه‌سازی است. کوتاه‌سازی فرایندی است که به موجب آن یک واژه ساده یا غیرساده کوتاه می‌شود؛ درحالی که همان معنا را در خود نگه می‌دارد و همچنان هم به همان طبقه دستوری تعلق دارد (Bauer, 1983, p.233). دسته‌بندی که پورمظفری (۱۴۰۰) نیز در پژوهش خود ارائه کرده است، دسته‌بندی چئون-بائه (1988, p.169) است که کوتاه‌سازی پس رو، پیش رو، دوسویه و نامنظم است. نمونه دیگری که سانچز و گونزالس (2001, p.8) انجام داده‌اند، شامل کوتاه‌سازی میانی نیز می‌شود.

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

۱-۱-۱-۴. کوتاه‌سازی پس رو

واژه‌ها (نام‌ها) در فرایند کوتاه‌سازی به گونه‌ای کوتاه می‌شوند که تنها بخش نخست آن باقی می‌ماند.

۱-۱-۱-۴-۱. حذف واج آخر

در این فرایند واج آخر حذف می‌شود و اگر واج ماقبل با مصوت کوتاه اختتام یابد، به جای آن فتحه می‌آید و اگر مصوت ماقبل محذوف /i/ یا /ā/ باشد، با همان مصوت بلند اختتام می‌یابد. فرزین در این باره می‌نویسد: حذف حروف لَبی چون «ب» و «م» و همین‌طور حرف زبانی لَثوی «د» و حرف لَبی دندانی «ف» (فرزین، ۱۳۹۰، ص. ۳۲) در لهجه جهرمی دیده می‌شود:

ج‌دول ۱: حذف واج آخر

Table 1: Deletion of the last phoneme (apocope)

نام رسمی	تلفظ رسمی	تلفظ گویشی
حمید	hamid/	/hami/
ابوالفتح	/abolfath/	/abolfat/
احد	/ahad/	/aha/
اشرف	/aIraf/	/aIra/
ابوالفضل	/abolfazl/	/abolfaz/
کریم	/karim/	/kari/
حبیب	/habib/	/habi/

جدول ۲: حذف واج ن در اسم‌های مختوم به /a/ یا /ā/ حذف می‌شود

Table 2: Deletion of the phoneme in the nouns with / a / or / ā / ending

نام رسمی	تلفظ رسمی	تلفظ گویشی
حسن	/hasan/	/hasa/
حسین	/hosein/	/hosei/
نسرين	/nasrin/	/nasri/
ایمان	/iman/	/ima/

جدول ۳: حذف واج انتهایی اسم‌های ماقبل مفتوح /a/ یا ماقبل با مصوت بلند /ā/

Table 3: apocope of pre- vowel/a/ or pre - vowel / ā / consonant

نام رسمی	تلفظ رسمی	تلفظ غیر رسمی
عترت	/etrat/	/etra/
الهام	/elh ā m/	/elh ā /
مریم	/maryam/	/marya/

-حذف بیش از دو واج در انتهای اسامی مانند:

≠ ابراهیم /ebr āhim/ ← ابرا /ebr ā / یا ابری /ebri/

≠ محمد /mohamad/ ← مَم /mama/

-یا اسامی با سه صورت تلفظی متفاوت:

≠ ابوالفضل /abolfazl/ ← ابوالفض /abolfaz/ یا ابوالف /abolfaz/ یا

أبول /abol/

نیز دیده می‌شود. برخی کوتاه‌سازی‌ها هم شامل دو اسم می‌شود؛ مثلاً أبول /abol/

هم برای خطاب ابوالفضل یا ابوالحسن به کار می‌رود.

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

۴-۱-۱-۱-۲. کوتاه‌سازی میانی

در گونهٔ جهرمی کوتاه‌سازی میانی نیز به صورت صامت و مصوت و واج صورت می‌گیرد:

-کوتاه‌سازی با حذف واج میانی /ē/:

اسماعیل /esm ā eil/ ← اسمال /esm ā l/ ≠

فتح‌الله /fathollah/ ← فُتُلّا /fatoll ā/ ≠

فتح‌علی /fathali/ ← فُتَلّی /fatali/ ≠

-کوتاه‌سازی میانی واج: /ha/ و /h/ در وسط اسامی حذف می‌شود که نوع حذف آن نیز در اسامی مختلف متفاوت است؛

مُحَمَّد /mohamad/ ← مُحَمّ /mohama/ که مصوت /o/ قبل

صامت /m/ به /a/ یا /ā/ تغییر می‌یابد و در شکل خلاصه‌تر آن با حذف

/d/ در انتها، مَمّ /mama/ تلفظ می‌شود.

محمود /mahm ūd/ ← مَمو /mam ū/ که واج /ha/ در وسط و /d/

در انتها حذف شده است.

-کوتاه‌سازی میانی در اسامی مرکب نیز صورت می‌گیرد و در کنار واج آخر مختوم به آن یا ن نیز حذف می‌شود.

جدول ۴: کوتاه‌سازی میانی

Table 4: Intermediate shortening

نام رسمی	تلفظ رسمی	تلفظ جهرمی
غلامحسین	/ğol ā mhosin/	/ğol ūmsei/
محمدصادق	/mohamads ā de ğ/	/mamas ā deq/
محمدحسن	/mohamadhasan/	/masa/

/masey/	/mohamadhossein/	محمدحسین
/mose/	/mohsen/	محسن
/madebr ā m/	/mohamadebr ā him/	محمدابراهیم
/avdoll ā / یا /aboll ā /	/abdoll ā h/	عبدالله
/madesm ā l/	/mohamaesm ā eil/	محمداسماعیل
یا /mamarez ā / /marez ā /	/moh ā madrez ā /	محمدرضا
/norasa/	/norasteh/	نورسته

۳-۱-۱-۱-۴. کوتاه‌سازی و تغییر صامت و مصوت

گاهی واج /h/ در اسامی که با لقب می‌آیند به صورت /e/ تلفظ می‌شود: مثلاً «مشهدی حیدر» به صورت «میشت‌یدر»

/maġħadi heidar/ → /miġħeidar/

و اگر /ha/ باشد به صورت /ā/ در حرف ماقبل و /m/ نیز تبدیل به /n/ می‌شود:

محمدحسین به صورت مندُسی:

/mohammadhosin/ → /mandosi/

در برخی اسامی دیگر نیز تغییر هم به صورت کوتاه‌سازی و هم تغییر هجاست که مصوت بلند آ در انتها به صورت خفیف خوانده می‌شود:

مرتضی /mortez ā / → مَرَضی /morz ā / یا مُرتی /morti/.

مصطفی /mostaf ā / → مُصفا /mosfa/ یا صفا /saf ā /.

در اسامی مرکب دارای چند تلفظ مانند:

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

≠ مُحَمَّد عَلی /mohamadali/ ← مَدَلی /mandali/ ← مَدَل /mandal/ یا
← مَدَلی /madali/ و با تغییر واج: مُمَل /momal/ یا /mamali/ مَمَلی /mamali/ یا
مَمَعَلی /mamali/؛

≠ محمد حسین /mohamadossein/ ← مَم حسی /mamhossey/ ← مَم
سین /massein/ و با تغییر واج ← مَدَسی /mandosei/؛

هم کوتاه‌سازی میانی و هم تغییر صامت و مصوت صورت گرفته است.
در بعضی اسامی علاوه بر کوتاه‌سازی، ابدال هم وجود دارد و مثلاً صامت /b/ با
فرایند ابدال به /v/ تبدیل می‌شود: جان‌بابا /jānbābā/ ← جام‌باوا /jāmbāvā/ یا
عبدالله /avdollā/.

در فارسی جهرمی روند قلب و ابدال به ندرت و در گذشته وجود داشته است. مثلاً
اصغر /asğar/، اغضر /ağzar/ تلفظ می‌شد.

اسامی مرکب در گونه جهرمی تلفظ‌های چندگانه دارند. اختصار و تغییرات صرفی
و نحوی بیشتر در اسامی مردان دیده می‌شود و کم‌تر در اسامی زنان وجود دارد و
استثنائاتی مثل نام: سلطان ← سُلطو /soltū/ دارد.

۲-۴. تصریف عبارات خطاب اسمی

الف) معرفه با پسوند /ū/ و نکره با /ki/؛
کَلک در اصل به معنای پسر است و این واژه در گویش‌های دیگر در جنوب فارس به
همین شکل وجود دارد و معرفه‌سازی در آن با پسوند /ū/ مانند: کَلکُو /kalakū/ یا با
پسوند /a/ : کَلکَه /kalaka/ به معنای پسر است. برای نام بردن از نام‌های نکره در
فارسی جهرمی از واژگان: ایکی /iki/ و اوکی /ūki/ استفاده می‌شود.

ب) معرفه و تحبیب با پسوند /u/

پسوند /u/ برای معرفه‌سازی و تحبیب: دختر/ doxtar ū، پسر/ pesar ū، مرد/ mard ū، زن/ zan ū، حسنو/ hasan ū، زینبو/ zeinab ū.

پ) تحقیر با پسوند /ake/ و /ik/

پسوند /ake/ و /ik/ برای تحقیر مانند: دختریکه/ doxtar ike، مردیکه/ mard ike، زنیکه/ zan ike، کلیکه/ kal ike، مردک/ merdak، مکه/ maka/ مخفف مرتیکه و مردک.

۳-۴. عبارات خطاب خویشاوندی

نخستین بار، لوئیس هنری مورگان، که به عنوان پدر انسان‌شناسی مدرن شناخته می‌شود، تحلیل نظام‌مند نظام‌های خویشاوندی پژوهشی انجام داد. مورگان با تکیه بر مطالعات مردم‌نگارانه در میان قبیله ایروکوی، از مردمان بومی آمریکای شمالی، ساختارهای خویشاوندی متمایز در این جامعه کشف کرد. هیس بر اهمیت دیدگاه مورگان در این زمینه، تأکید دارد و می‌نویسد: «مورگان، پیوندهای خویشاوندی را به عنوان شالوده اصلی سازمان‌یابی جوامع ابتدایی مدنظر قرار می‌دهد. از منظر او، نمود ظاهری روابط خویشاوندی لزوماً بازتاب‌دهنده شناخت زیستی نیست، چراکه وی استدلال می‌کرد کودکان ایروکویی، عموی خود را پدر خطاب می‌کنند» (هیس، ۱۳۴۰، صص. ۳۷-۳۸). هدف غایی مورگان از کاوش در روابط خویشاوندی، اثبات یگانگی منشأ انسانیت از طریق شناسایی شباهت‌های موجود در نظام‌های خویشاوندی در سراسر جهان بود (بیتس و پالگ، ۱۳۷۵، ص. ۴۴).

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

بیتس و پالگ بر این اساس انواع روابط خویشاوندی، با رویکرد سه‌گانه زیر طبقه‌بندی کردند:

خویشاوندی خونی: این دسته شامل افرادی است که فرد از طریق تولد و روابط بیولوژیکی با آن‌ها پیوند دارد؛ به‌عنوان مثال، والدین، خواهران و برادران. خویشاوندی سببی: این طبقه شامل افرادی می‌شود که فرد از طریق ازدواج با آن‌ها نسبت پیدا می‌کند؛ مانند عروس، داماد، و وابستگان همسر.

خویشاوندی ساختگی یا انتسابی: این دسته به افرادی اطلاق می‌شود که از طریق روابط غیرخونی و عرفی به جمع خانواده پیوسته و از حقوق و الزامات خویشاوندی برخوردار می‌شوند، برای مثال دوستان صمیمی و دیرینه خانواده که با عناوین خویشاوندی خونی مانند: عمو یا خاله خطاب می‌شوند (بیتس و پالگ، ۱۳۷۵، ص. ۴۴).

در گویش جهرمی نیز این سه دسته وجود دارد. علاوه بر این تقسیم‌بندی القاب خطاب با توجه به سن افراد نیز در این گویش مشاهده می‌شود. مثلاً برای عمه یا خاله بزرگ‌تر یا حتی خواهر بزرگ‌تر القاب خطاب جداگانه‌ای وجود دارد. همچنین خطاب‌های ساختگی علاوه بر افراد غیرهمخون و سببی، برای افراد با پیوند خونی نیز در فارسی جهرمی دیده می‌شود.

۱-۳-۴. القاب خطاب همخون در گویش جهرمی

خویشاوندان نسبی خویشاوندانی هستند که از طریق خون با هم خویشاوند شده‌اند، نه عقد نکاح. طبق سنت و قانون ایران، خویشاوندان نسبی عبارت‌اند از: طبقه اول: پدر، مادر، فرزندان و نوه. طبقه دوم: اجداد و برادر و خواهر و اولاد آن‌ها. طبقه سوم: عمه‌ها، عموها، خاله‌ها و دایی‌ها و فرزندان آن‌ها. نامیدن خویشاوندان نسبی در گونه جهرمی به شیوه زیر است:

جدول ۵: القاب خطاب همخون در گونه جهرمی

Table 5: consanguineal address terms in Jahromi vareity

لقب خویشاوندی	تلفظ رسمی	تلفظ جهرمی
بابا	/bābā/	/bāvā j ū/ یا /bāvā/ یا /bā j ū/ یا /bā/
برادر یا برادر بزرگتر	/barādar/	/kākā/ یا /kākā/ یا /xākākā/ یا /kākā j ān/
خواهر یا خواهر بزرگتر	/xāhar/	/ābā j i/ یا /azizi/
خواهر	/xāhar/	/dada/
دایی	/dāei/	/dey/ یا /dāei j ū/ یا /ādey/
عمو	/amo/	/āmo j ū/ یا /ām ū/
عمه	/ameh/	/azizi/ یا /ameh j ū/
خاله	/xāleh/	/xāleh j ā/ یا /azizi/ یا /xāleh j ū/
عموزادگان، نواده‌های عمو	/amozādeh/	/am ūz ā/
دایی‌زادگان، نوادگان دایی	/dāei zādeh/	/dāei z ā/
خاله‌زادگان، نوادگان خاله	/xālehzadehe/	/xāleh z ā/
عمه‌زادگان، نوادگان عمه	/amehzādegān/	/ameh z ā
مادر بزرگ	/mādarbozorg/	/nana/ یا /ānana/ یا /nana got ū/ یا /xānabozorg/ یا /xānā j ū/ یا /ābi/ یا /bivi/
پدر بزرگ	/pedarbozorg/	/ābāvā/

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

چنانکه مشخص است خطاب‌های خویشان خونی در گونهٔ جهرمی معمولاً دوگانه یا سه‌گانه است. معمولاً در لهجهٔ محلات غربی جهرم، خطاب «جان» گاهی به صورت اماله و کوتاه‌شدهٔ جون ← جو / $\hat{j} \bar{u}$ / یا / $\hat{j} \bar{a}$ / در کنار خطاب پدر، خاله، عمه، برادر و مادر بزرگ می‌آید؛ مثلاً: باجو / $b\bar{a} \hat{j} \bar{u}$ / یعنی پدر جان.

واج «آ» در خطاب‌هایی چون: آبی / $\bar{a}bi$ / و آباوا / $\bar{a}b\bar{a}v\bar{a}$ /، کوتاه‌شدهٔ کلمهٔ آقا / $\bar{a}g\bar{a}$ / یا آغا ترکی به معنی بزرگ و سرور است. «بی» نیز کوتاه‌شدهٔ خطاب بیوی / $bivi$ / و باوا / $b\bar{a}v\bar{a}$ / نیز ابدال / v / به / b / است.

لقب «آباجی» / $\bar{a}b\bar{a} \hat{j}i$ / هم به بزرگ‌ترین خواهر و هم به عنوان لقب قبل از نام زنان میان سال یا کلان سال در جهرم به کار می‌رود؛ مثلاً: آباجی مابَس (ماه‌بس). واژهٔ «آباجی» در اصل از «آغاباجی» / $\bar{a}g\bar{a}b\bar{a} \hat{j}i$ / در زبان ترکی به معنی خواهر بزرگ گرفته شده است و هم به صورت تنها و هم با اضافه به نام شخص در فارسی جهرمی به کار می‌رود. اگر خواهر بزرگ‌تر باشد گاهی نیز خانم قبل از کلمهٔ باجی / $b\bar{a} \hat{j}i$ / می‌آید و «خاناباجی» / $x\bar{a}n\bar{a}b\bar{a} \hat{j}i$ / گفته می‌شود. گاهی نیز قبل از نام خواهر، کلمهٔ «عزیزی» / $azizi$ / می‌آید: عزیزی زهرا، عزیزی طاهره. به همین صورت گاهی نیز قبل از برادر بزرگ‌تر واج «آ» / $\bar{a}$ / مخفف آقا/آغا آورده و «آکا» / $\bar{a}k\bar{a}k\bar{a}$ / یعنی آقای برادر گفته می‌شود. خطاب «خاکاکا» / $x\bar{a}k\bar{a}k\bar{a}$ / مخفف خان‌کاکا، برای برادر بزرگ‌تر نیز به‌ندرت در جهرم به کار می‌رفته است. «کاکا جان» نیز صورتی خطابی به معنای برادر عزیز است.

برای عمو و دایی نیز خطاب $\bar{a}$ / $\bar{a}$ / یا آقا / $\bar{a} \hat{j} \bar{a}$ / در گونهٔ جهرمی افزوده می‌شود؛ مثلاً عام‌آکوچیک / $\bar{a}m\bar{a}k\bar{u} \check{c} \bar{e}k$ / که کوتاه‌شدهٔ صورت «عمو آقا کوچک» است. چنانکه مشخص است در این اسم، عمو با فرایند تبدیل صامت کوتاه به بلند، به

صورت عامو و مصوت بلند او/ū/ در ترکیب با مصوت بلند کلمه آقا، در آن ادغام و به صورت ā / آ تلفظ می‌شود. مصوت کوتاه e- نیز به مصوت بلند ē در کلمه کوچک تبدیل شده است.

خطاب دایی به صورت /dey/ قبل از نام شخص نیز به کار می‌رود: /dey x āleḡ/

۲-۳-۴. القاب خطاب سببی در گونه جهرمی

خویشاوندان سببی افرادی هستند که به دلیل ازدواج با هم خویشاوند شده‌اند، برای مثال زن و شوهر به عقد نکاح با هم خویشاوند سببی می‌شوند و به همین ترتیب بستگانی نیز که با ازدواج نسبت می‌یابند، نام‌هایی می‌یابند.

جدول ۶: القاب خطاب سببی در گونه جهرمی

Table 6: affinal address terms in Jahromi vareity

لقب خویشاوندی	تلفظ رسمی	تلفظ جهرمی
شوهر	/lohar/	/Í ūgar/ یا /Í ūvar/
زن	/zan/	/za/
پدرشوهر	/pedarÍohar/	/ pedarÍ ūvar /
پدر زن	/pedrzan/	/pedrza/
مادرشوهر	/m ā darÍohar/	/modarÍovar/
مادرزن	/m ā darzan/	/modarza/
برادرشوهر	/bar ā darÍohar/	/bar ā darÍovar/
برادرزن	/b ā r ā darzan/	/bardarza/
فرزند ناتنی	/farzankh āndeh/	/pizade/
جاری	/j ā ri/	/ham ā r ūs/
باجناق	/bajenagh/	/hamriÍ/

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... رها زارعی فرد و همکار

زن دایی	/zan dā ē /	/x ān ām di jo/ یا /zan / /dei
نامزد	/n ām zad/	/n ūm za/
نامادری صمیمی	–	/azizi/
نامادری رسمی/زن بابا	/n ām ā dari/ یا /zanb āb ā /	/zab ā v ā / یا /zan- ā q ā /

تکواژ وابسته «هم» نیز برای نامیدن باجناب و جاری در فارسی جهرمی می‌آید: هماروس مخفف هم‌عروس و هم‌ریش برای باجناب. به همین ترتیب خطاب‌هایی چون: جان و خانم نیز برای سایر منسوبان سببی زن به کار می‌رود، مثلاً: «خانم دی جون» یا «زن‌دی» در خطاب به زن دایی گفته می‌شود. برای زن پدر یا نامادری براساس اینکه دوست‌داشتنی بوده یا خیر، دو خطاب عزیزی یا زن‌آغا در گذشته به کار می‌رفته است.

۳-۳-۴. القاب خطاب ساختگی در گویش جهرمی

در کنار خطاب‌های سببی و نسبی، القاب خطاب ساختگی نیز در گونه جهرمی براساس منزلت اجتماعی و سن وجود دارد.

جدول ۷: القاب خطاب ساختگی در گونه جهرمی

Table 7: fictive address terms in Jahromi vareity

لقب خویشاوندی	تلفظ رسمی	تلفظ جهرمی
عمویی که مکه رفته یا عموی بزرگ‌تر	/X ānam ū/	/ho ĵam ū/
دایی که مکه رفته یا دایی بزرگ‌تر	/x ānd āei/	/h ājidey/
همسر عمه یا خاله یا خواهر	–	/ā q ām ū /

/ame ĵ ā m ā/	-	عمه کوچک‌تر
/Ī āb ā ĵ i/	-	خواهر بزرگ‌تر یا خاله مادر
/bivi/	/seideh/	زنی که سید است
/vel/	-	معشوق/یار
/lala/	/dayeh/	دایه

آدی /ā dey/ صورت کوتاه‌شده خطاب آقادیبی است و اگر دایی یا عمو، حج رفته یا کلان‌سال باشند به آنان حاجی‌دی /hājidey/ مخفف حاجی دایی و حَجَمو /hojam ū/ مخفف حاج عمو، گفته می‌شود. به همسر عمه یا خاله یا خواهر؛ آغامو /āğām ū/ مخفف آقا عمو گفته می‌شود.

به مادر مادر بزرگ، شابی Ī ābi مخفف شاه‌بی‌بی، گفته می‌شود؛ لقب «شاه» نیز برای زنانی که بزرگ‌ترین عمه یا خاله باشند، با کوتاه‌سازی در واج آخر به کار می‌رود. خالجا/شا/ /x ālj ā Ī ā/ مخفف خاله جان شاه برای بزرگ‌ترین خاله؛ عمه‌جا/شا/ /amej ā Ī ā/ مخفف عمه جان شاه؛ برای بزرگ‌ترین عمه و عمه‌جاما/ /amej ā m ā/ مخفف عمه جان ماه برای عمه کوچک‌تر که در ضرب‌المثل عامیانه جهرمی نیز آمده است: «قربون خدا، رحم لکه‌پُشت، شاخانم اومد، ماخانمو گُشت».

همچنین گاهی برای اسامی چون: «بی‌بی»، خطاب «جان» افزوده می‌شود و باعث کوتاه شدن انتهای دو کلمه می‌شود. بنابراین خطاب‌هایی چون: بی‌بی‌جان «بی‌جا» /bi ĵ ā/ و حتی کوتاه‌تر شده: «بیجن و بیژن» /bi ĵ an/ یا /bi žan/ خوانده می‌شوند. به همین صورت «آدی‌جا» /ā dij ā/ کوتاه‌شده صورت آقا/آقادیبی جان، است.

برخی اسامی نیز برای زنان گذشته جهرمی نسبت خویشاوندی می‌رسانده که امروزه نسبت آن به درستی برای ما آشکار نیست؛ اسامی چون: خانم‌آغا/ x ānom ā ġ ā و

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

خانم بی‌آغا / x ānombi ā ģ ā / مخفف خانم بی‌بی‌آغا. مثلاً «خانم‌آقا» در گذشته در
چهرم به دو سر قندی که یکی به شکل عروس و یکی به شکل داماد بود و در هنگام
عقد بر سر عروس و داماد می‌سابیدند، گفته می‌شد.

۴-۳-۴. القاب خطاب وابسته به سن در گویش جهرمی

کلان‌سالی، مؤلفه مهمی در خطاب‌های انسانی جهرم بود و بسیار محترم دانسته می‌شود، به گونه‌ای که در جهرم قدیم رسم بود دختر را به اسم مادر بزرگ یا مادر مادر بزرگش و پسر را به نام پدر بزرگ یا پدر پدر بزرگش، نام‌گذاری کنند.

جدول ۸: القاب خطاب وابسته به سن در گونه جهرمی

Table 5: age-related address terms in Jahromi vareity

لقب خویشاوندی	تلفظ رسمی	تلفظ جهرمی
مادر مادر بزرگ	-	/Í ābi/
بزرگ‌ترین عمه که می‌تواند عمه مادر یا پدر نیز باشد.	-	/ame-ĵ ān Í ā/
بزرگ‌ترین خاله که می‌تواند خاله مادر یا پدر نیز باشد.	-	/x ālĵ ān Í ā/
خواهر بزرگ	-	/Í ābaĵ i/
برادر بزرگ	/bar ā dar/	/x ānk āk ā/ یا /ā k ā k ā /
برادر کوچک	/bar ā dar/	-
مادر بزرگ	/m ā darbozorg/	/nana/ یا /ā nana/ یا /nana got ū/ یا /x ānabozorg/ bivi bivigol ū یا /ā bi/ یا /xānāĵ ū/
پدر بزرگ	/pedarbozorg/	/ā bav ā/
بزرگ‌ترین پسر زن سید	-	/ā miz ā/

در گونه شیرازی نیز القاب خویشاوندی مرتبط با سن افراد وجود دارد، به‌طور مثال برای خواهر بزرگ در گویش شیرازی اصیل از شاباجی /āšbāji/ استفاده می‌شود و احتمال دارد به جهت نزدیکی جغرافیایی برهم‌کنش گویشی درباره این‌گونه واژه‌ها

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

اتفاق افتاده باشد. از نمونه‌های دیگر می‌توان به «گل دوسی»/gold ūsi/ به معنی خواهرشوهر بزرگ و «بهار دوسی»/bahard ūsi/ به معنی خواهرشوهر کوچک اشاره کرد.

نکته دیگر اینکه گاهی خطاب مادر بزرگ پدری با مادر بزرگ مادری در جهرم متفاوت بوده است؛ به دلیل صمیمیت به مادر بزرگ مادری: خاناجو/x ān āj ū/ و به دلیل احترام بیشتر، مادر بزرگ پدری خانابزرگ/x ān ābozorg/ نامیده می‌شدند.

۴-۴. لایه نحوی

مقصود از نام‌های گروهی که در این بخش، اسم‌هایی هستند که از راه تشکیل گروه‌های نحوی ساخته می‌شوند و برای نامیدن افراد استفاده می‌شوند. «نام‌های گروهی از نظر هویتی بیشتر ترکیبی از نام افراد، القاب مذهبی و صفات بارز صاحب نام و نام پدر یا جدشان هستند» (پورمظفری، ۱۴۰۰، ص. ۳۱۱) که به این صورت می‌توان آن‌ها را در گونه جهرمی تقسیم‌بندی کرد:

۴-۴-۱. لقب+نام فرد

دسته‌ای از نام‌های گروهی متشکل است از یک اسم خاص به عنوان هسته گروه، و یک وابسته پیشین که عنوانی مذهبی است و شاخص نامیده می‌شود. «میرزا»، «کل»، «مشهدی»، «حاجی» و... عنوان‌های دینی و مذهبی هستند که یا از آغاز تولد یا پس از زیارت مکان‌های مشخصی به نام افراد افزوده می‌شد و در به کار بردن آن نوعی الزام وجود داشت. در این نام‌های گروهی هیچ نقش‌نمایی میان هسته و وابسته گروه نحوی قرار نمی‌گیرد، جز در نمونه‌های خاصی مثل: سید مرغی/seyd-e morġ ē/ که سید

هسته جمله و «مرغی» صفت برای وی است و در نام خانوادگی ایشان نیز به صورت «موسوی مرغی» قید شده است.

تمام امامزادگان در جهرم، مردان ملقب به لقب شاه و شاهزاده و زنان ملقب به عنوان بی بی هستند که به اختصار «شا» و «بی» خوانده می شوند. در این اسامی، صامت /h/ در خطاب «شاه» و پسوند «زاده» می افتد و فقط به صورت پیشوند /Í ā/ یا /Í ād/ قبل از اسم خاص قرار می گیرد. این امامزادگان در لهجه جهرمی؛ آموزاده /am ūzādeh/ نیز خوانده می شوند. در این نمونه ها نیز می توان گفت که کوتاه سازی میانی صورت گرفته است. مانند:

نام رسمی	نام محلی	تلفظ جهرمی
شاهزاده ابوالفضل	شایو الفض	/Í āboľfaz/
شاهزاده اسماعیل	شاداسمال	/Í ādesmāl/
شاهزاده ابراهیم	شادابریم	/Í ādebreyṁ/
شاهزاده حسین	شاداسین	/Í ād āseyn/
شاهزاده اسدالدهر	شاسده	/Í āsada/
شاه شاهان	شاشون	/Í āšon/
شاه سلمان	شاسلمو	/Í āsalm ū/
شاه حاجات	شاجات	/Í āj āt/

خطاب «بی بی» که خطاب برای زنان سیده است و در نام امامزادگان و اشخاص مقدس که صاحب بقعه در جهرم نیز با کوتاه سازی در واج آخر به صورت /bi/ به کار می رود:

نام	نام محلی	تلفظ جهرمی
بی بی هور و بی بی نور	بی هور و بی نور	/biḥ ūr-o-bin ūr/
بی بی گنج بانو	بی گنج بانو	/bigangban ū/
بی بی دو خواهران	بی دوخواهرون	/bid ūx ā hr ūn/

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

≠ میرزا/آقا میرزا ← میزا/آمیزا /ā m ēz ā/. در چهارم برای بزرگ‌ترین فرزند ذکور زن سید به کار می‌رود. در گونهٔ چهارمی میرزا اگر قبل از اسم خاص بیاید تبدیل به میز /miz/ می‌شود: میرزا علی اصغر ← میزاصغر /mizas ġar/ و اگر نام شخص با همزه /ā/ آغاز شود نیز صامت آن حذف می‌شود؛ میرزا علی ← میزلی /m ēzali/.

دربارهٔ خطاب «آمیزا» /āmiz ā/ نیز بسته به اینکه چه نسبتی با شخص یا در چه جایگاهی قرار داشت، القاب خطاب به آن اضافه می‌شوند و گاه این خطاب تا سه لقب نیز ادامه می‌یابد. این القاب به صورت مقلوب نیز می‌آیند: حاجی میزا /haġ imiz ā/، آدی میزا /ā deimiz ā/ یا میزدی /mizadei/، عامو میزا /ā m ūmiz ā/ یا آمیزاعمو /ā mizam ū/، حاجی دی میزا /h āġ ideimiz ā/، حاج عمو میزا /h ājam ūmiz ā/.

≠ لقب شهدی هم به صورت میشت /m ēġt/ و هم به صورت مخفف؛ میش /m ēġ/ تلفظ می‌شود: شهدی ← مشتی /maġti/ ← میشت /m ēġt/؛ شهدی ابراهیم ← میشت ابرا /m ēġtebr ā/ یا: شهدی محمود ← میش ممو /m ēġmam ū/. اگر نام شخص با واج -a/ شروع شود، موقع اتصال واج /t/ به انتهای آن اضافه و دو کلمه در هم ادغام می‌شوند: شهدی حسن ← میشتسن /m ēġtasa/.

≠ کربلایی به صورت کلب /kalb/ و کل /kal/ کوتاه می‌شود: کربلایی ← کربلایی محمود ← کل ممو /kalmam ū/.

≠ حاجی به عنوان لقب قبل از اسم معمولاً با حذف /y/ به صورت حاج /h āġ/ می‌آید: حاج اکبر. اگر از خویشان کسی مکه می‌رفت، نسبت

خویشاوندی وی با حاجی ترکیب می‌شد و /y/ آن بازمی‌گشت: حاج
عمو ← حاج‌مو /hāj m ū/، حاجی دایی ← حاجی‌دی /hāj ēdei/،
حاجی‌بابا ← حاجی‌باوا /hāj ēbava/. اگر فرزندی نیز در ماه ذی‌الحجه
به دنیا می‌آمد نیز لقب حاجی را قبل از نام وی می‌گفتند، با وجود اینکه فرد به
زیارت مکه نرفته بود: مثلاً حاجی محسن.

≠ گاهی هم دو لقب باهم ترکیب می‌شوند: حاجی
میزا /hāj ēm ēz ā/، کل حاجی‌باوا /kalhāj ēbāvā/، آمیزا /ām ēz ā/،
آدی میزا /ā deim ēz ā/.

۲-۴-۴. ترکیب‌های صفتی

به دلیل کارکرد تمایزگذارنده ویژگی‌های جسمانی، روانی، قابلیت‌های فردی و
مهارت‌های حرفه‌ای، از نشانه‌های ظاهری و این صفات به عنوان شیوه‌ای برای
معرفه‌سازی و ساخت نام‌های خاص (القاب) جهت تفکیک افراد هم‌نام بهره گرفته
می‌شد: مصادق شوکور /mas ā de ġ Ī ūk ūr/.

۳-۴-۴. القاب و خطاب‌های مرتبط با شغل

گاهی از نقش‌نما در میان صفت و موصوف استفاده می‌شود و غالباً گروه‌های وصفی
بدون نقش‌نماست: مسین دلاک /masein dal āk/، علی خنچه‌ی /ali xon čei/، اما
دسته‌ای از خطاب‌های شغلی به صورت لقب قبل از نام شخص می‌آیند و گاهی نیز
ترکیب اضافی‌اند:

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

≠ برای اشخاص عادی معمولاً القابی چون: آقا/آغا، خانم، مشهدی، کربلایی، میرزا، استاد، حاجی، مزارع و استاد که بیانگر منزلت اجتماعی هستند، قبل از اسم می‌آید. مثل: آغالی/ā ġ ā li، خانان جو/x ā n ā ĵ ū، میزکی/m ē zal ē، میشت اکبر/m ē ĩ takbar، کل صادق/kalsade ġ، کل حاجی باوا/kalh ā ĵ ib ā v ā، مُمّی/mozrimama، اُسامَسَن/os ā mas، جیلودار حبیب/ĵ ilod ā rhabib.

≠ مُمّی/mozri احتمالاً مخفف مزارع به معنی برزیگر (فرزین، ۱۳۹۳، ص. ۳۷۳) یا مزدور به معنی کارگر بوده است که در قدیم به عنوان لقب اشخاص به کار می‌رفته است: مُمّی مُمّ /mozri/ یعنی مزارع/مزدور محمد. هرچند می‌توان مُمّی را مخفف مزدبگیر و مزدور نیز دانست. محله مُمّی نام یکی از محلات قدیم جهرم بوده است.

≠ استاد ← اُسا/os ā. برای صنعتگران، بنّایان و نخل‌سازان، لقب استاد می‌آورند: استاد حسن ← اُسا حسن/os ā sa. البته به استادان نخل‌ساز، مُمّی/mohar هم می‌گویند که برگرفته از کلمه مُخگر یا ماهر است.

≠ آقا/آغا/ġ ā ā ← آ/ā؛ به معنی بزرگ؛ مثل: آغابابا ← آباوا/ā b ā v ā؛ آقادی ← آدی/ā dey، آغابی بی ← آبی/ā bi، آغاباجی ← آباجی/ā b ā ĵ i. برای افراد دارای تشخص مذهبی، کلمه آقا دو بار قبل و بعد از نام شخص می‌آید: آقای آغالی/ġ ā i ā ġ ā li یا آغای حسین آغا/ġ ā i hiossin ā ġ ā.

≠ جِلودار ← جیلودار/gilod ā r؛ جِلودار به معنی ساربان قافله یا پیشرو قافله بوده است که در جهرمی مصوت کوتاه به مصوت بلند بدل می‌شود، مثل جیلودار حبیب /gilod ā r habē b.

۴-۵. نامیدن و خطاب اشخاص به صورت اضافه بُنوت

معمولاً نام پسر یا دختر به نام پدر اضافه و معرفه می‌شود: عبدلای حسن و اگر اسم مختوم به مصوت بلند مانند /â/ باشد، «ی» میانجی بر آن وارد می‌شود: لیلای هاشم، حبیب حیدر، فاطمه محمد.

گاهی هم به نام مادر به‌ویژه در خطاب‌های خویشاوندی: حسین مهروش، یعنی پسر مهروش. گاهی هم نام خویشاوندان با نام یکی از فرزندان مثلاً فرزند اول خطاب می‌شود: عمه علی، خاله زهرا؛ که علی و زهرا در واقع نام فرزندان اول آن عمه و خاله هستند.

۴-۶. اسامی جانشین مضاف/اضافات ملکی

اسامی مکان‌ها، روستاها و باغ‌های شهر جهرم نیز در گذشته به نام صاحبان اولیه بوده است. به این صورت که کلمه باغ یا زمین حذف شده و مضاف‌الیه، که نام شخص بوده، جایگزین مضاف و معرفه شده است. این ترکیبات به صورت اضافات ملکی هستند و معمولاً پسوند آباد در این نام‌ها دیده می‌شود یا اینکه با پسوند «ی» نسبت، منسوب شده‌اند. نام‌گذاری با تک‌واژ «یه» به شیوه اسم منسوب عربی نیز در گونه جهرمی رایج است؛ مثلاً: پیمانیه که نام باغ و عمارت منسوب به شخصی به نام جعفر پیمان بوده است. نمونه‌ها:

-مدّبا/ madab ā: در اصل محمدآباد؛ روستا و باغی که شخصی به نام محمد آن را بنا نهاده یا آباد کرده است.

-کاظم‌با/ k ā z e b ā: در اصل کاظم‌آباد؛ اراضی و باغی که شخصی به نام کاظم آن را ساخته یا آباد کرده است.

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

-هادیه‌با/ /hādyieb ā/: در اصل هادی‌آباد؛ اراضی، باغ و روستایی که شخصی به نام هادی آن را بنا کرده یا آباد کرده است.

-مُل غَفَری/ /molqafari/: در اصل مال غفاری؛ زمینی که جزء املاک شخصی با نام غفار یا نام خانوادگی غفاری بوده است.

-کَل تَقی/ /kaltaqi/: در اصل باغ کربلایی تقی؛ باغچه‌باغی در محلات غربی شهر که به نام فرد بوده است.

-حاجی حَکیمی/ /hajihakimi/ باغی که متعلق به حاج حکیم احیا بوده است.
-اسدقلی‌خانی/ /asad ḡolix ā ni/: که باغی است که با ی نسبت به شخصی به نام اسدقلی‌خان منسوب است.

-مَدفَخری/ /madfaxri/: نام باغی در غرب جهرم که منسوب به شخصی احتمالاً با نام محمدفخر یا نامی مشابه بوده است.
در گذشته نام‌هایی از این قبیل مثل باغ حسین فخری و... در جهرم متعدد بوده است.

۵. نتیجه

گونه جهرمی یکی از گویش‌های کهن از شاخه زبان‌های جنوب غربی ایران است. در این پژوهش نام‌ها و نشانگرهای خطاب در گونه جهرمی از منظر گویش‌شناسی نام‌ها واکاوی شد. تحلیل صرفی داده‌ها، نشان از وفور کوتاه‌سازی در نام‌ها به خصوص کوتاه‌سازی پس‌رو و میانی است که تأییدکننده نتیجه تحقیقات قبلی در این زمینه است. تکواژهای تصریفی متأثر از بافت موقعیتی برای بیان معنای سرزنش، تحقیر و تصغیر و تحبيب به کار گرفته می‌شوند و وندافزایی نیز کاربردهای متفاوتی در گونه جهرمی دارد؛

مانند: وندافزایی برای نشان دادن معرفه با افزودن /u/ و /ki/ برای نکره، وندافزایی برای تحیب با افزودن /u/ و وندافزایی برای تصغیر با افزودن پسوند /ike/ و /ak/.

در بررسی نشانگرهای خطاب خویشاوندی این گونه مشخص شد علاوه بر سه دسته اصلی که در اکثر فرهنگ‌ها دیده می‌شود، دسته کمیاب‌تری نیز در این گونه مشاهده می‌شود که گوناگونی‌های مرتبط با سن افراد است. به‌طور مثال واژه و عبارتی که برای عمه بزرگ و کوچک به‌کار می‌رود، متفاوت است. آوردن لقب آقا/آغا و مخفف آن «آ» در ابتدای بسیاری از خطاب‌های جهرمی، چه برای مرد و چه برای زن؛ چون: آبی، آباوا، آدی، آغامو، آکاکا، آباجی، بیانگر اهمیت احترام در نامیدن خویشاوندان خونی بزرگسال در گونه جهرمی است.

همچنین برای نشان دادن منزلت اجتماعی و بزرگی شخص از عنوان «شاه» در گونه جهرمی استفاده شده است و اغلب امامزادگان این شهر، با خطاب شاهزاده خوانده می‌شوند. عنوان شاه برای نسبت‌های خانوادگی در چهار خطاب زنانه: «شابی»، «شاباجی»، «عمه‌جا شا» و «خالجان شا» برای زنان بزرگسال نیز در این گونه دیده می‌شود.

به همین صورت خطاب «جان» به صورت کوتاه‌شده «جا» یا به صورت هم ممال و هم مخفف: «جو»، در انتهای تعدادی از خطاب‌های جهرمی، بیانگر مهر خانوادگی بین بستگان خونی است؛ مثل: باواجو، آدی‌جا، خال‌جا، عمه‌جا، خاناجو. پیشوند خانا یا خانم نیز برای خطاب زنان مرسوم است: خانابزرگ، خاناجون، خانام دی‌جو، خانا باجی و... .

نکته دیگر تعدد دوگانه یا سه گانه خطاب برای بستگان خونی چون: عزیزی و آباجی و خاناباجی برای نامیدن خواهر و تنوع خطاب برای نامیدن مادر بزرگ با شش خطاب مستقل: ننه (مادر بزرگ)، آننه، ننه گُتو، بیوی، خاناجو (خانم جان) و خانابزرگ (خانم بزرگ) است که اهمیت خطاب زنان مسن را در گونه جهرمی نشان می‌دهد.

تحلیل صرفی و نحوی نام‌ها، القاب... _____ رها زارعی فرد و همکار

در تحلیل نحوی نیز به اسمی در صورت اضافی، ملکی و اضافه بُنوت پرداخته شد. اضافات ملکی در نام‌های برخی مکان‌ها، به‌ویژه باغ‌ها، با حذف مضاف فقط به صورت نام شخص به صورت اسم منسوب می‌آید.

همچنین نامیدن شخص به نام مادر و پدر سنتی ایرانی است که مطابق آن نام فردی معین در جایگاه هسته یک گروه نحوی قرار گیرد و نام پدر و پدریزرگش بدان اضافه می‌شود. این ترکیب اضافی تا ذکر دو نفر از اجداد شخص ممکن است ادامه یابد و در زبان عربی نیز وجود دارد. نکته جالب‌تر اضافه بُنوت به القاب زن اعم از مادر، عمه یا خاله در گونه جهرمی است که سنتی متعلق به قبل از اسلام است و شاید به نوعی یادآور اجتماع مادرسالار باشد.

بسیاری از این خطاب‌ها متعلق به گذشته است و به‌ویژه خطاب‌های مرتبط با سن و ساختگی، امروزه در جهرم متروک شده‌اند.

منابع

- احمدخانی، م. (۱۳۹۳). بررسی جامعه‌شناختی عبارات خطاب در فارسی گفتاری محاوره‌ای. *زبان شناخت*، ۵(۱)، ۱۸۱.
- بیتس، د. و بالک، ف. (۱۳۷۵). *انسان‌شناسی فرهنگی*. ترجمه م. ثالثی. تهران: نشر علم.
- بیرون‌راه، ب. (۱۳۹۲). تأثیر جنسیت بر کاربرد واژگان خطاب در گفتار زبان فارسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- پورمظفری، د. (۱۴۰۰). تحلیل صرفی و نحوی نام‌های افراد در گویش لامردی. *زبان‌شناسی گویش‌های ایرانی*، ۶(۱)، ۲۹۱-۳۲۴.
- حقایق، ح. (۱۳۷۵). کتاب جهرم. قم: وحید.

- دادمهر، س. (۱۳۹۲). تحلیل مقابله‌ای القاب خطاب در فارسی و انگلیسی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- رازقی، ث. (۱۳۹۱). بررسی زبان‌شناختی گویش جهرمی: توصیف نظام واجی و برخی فرایندهای واجی. پازند، ۸(۳۱)، ۵-۲۲.
- زارع، آ.، و رنجبر، ع. (۱۳۸۷). فرایند همگونی در گویش جهرمی در چارچوب نظریه هندسه مشخصه‌ای کلمتس. گویش‌شناسی، ۷، ۱۹-۳۱.
- زند، ب.، و احمدی، ب. (۱۳۹۵). نام‌شناسی اجتماعی-شناختی؛ حوزه نوین مطالعات میان‌رشته‌ای. مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۹(۱)، ۹۹-۱۲۷.
- شکاری، ا. (۱۳۹۰). مطالعه زبان و قدرت در گفتمان محل کار فارسی‌زبانان با توجه به صورت‌های خطاب و استراتژی‌های ادب. پایان‌نامه کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه تربیت مدرس.
- صفیعی، ن. (۱۳۹۰). صورت‌های خطاب در زبان هورامی: رویکردی اجتماعی-انتقادی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه رازی کرمانشاه.
- ضابطی، ا. (۱۴۰۲). فرهنگ گویش جهرمی. تهران: قلم شاملو.
- فرزین، ص. (۱۳۹۰). فرهنگ فارسی جهرمی. شیراز: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز.
- فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی (۱۳۹۰). راهنمای گردآوری گویش‌ها برای گنجینه گویش‌های ایرانی. تهران: فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی.
- هیس، ه.ر. (۱۳۴۰). تاریخ مردم‌شناسی. ترجمه ا. طاهری. تهران: ابن سینا.

Reference

- Academy of Persian Language and Literature. (2011). *Guide to collecting dialects for the treasury of Iranian dialects*. Academy of Persian Language and Literature.
- Ahmadkhani, M. (2014). A sociological study of address expressions in colloquial spoken Persian. *Zabanshenakht*, 5(1), 1-18.
- Bates, D., & Balk, F. (1996). *Cultural Anthropology* (translated into Farsi by Mohsen Salesi). Alam Publication.

- Bauer, L. (1983). *English word-formation*. Cambridge University Press.
- Birun-Raeh, B. (2013). *The effect of gender on the use of address words in Persian speech*. MA Thesis in Linguistics, Islamic Azad University, Central Tehran Branch.
- Burns, A. (2015). *Field-Names of North-East Scotland: A socio-Onomastic study*. Ph.D. Dissertation. The University of Glasgow. <http://theses.gla.ac.uk/6424/>.
- Cheon-Bae, P. (1988). A study on the rule of clipping. *English Studies*, 12, 168-186.
- Coates, R. (2017). The meaning of names: A defense of the pragmatic theory of Properhood (TPTP) addressed to Van Langendonck, Anderson, Colman and McClure. *Onoma*, 52, 7-26.
- Dadmehr, S. (2013). *Contrastive analysis of addressees in Persian and English*. MA Thesis in Linguistics, Shahid Bahonar University of Kerman.
- Farzin, P. (2011). *Jahromi Persian dictionary*. Islamic Azad University, Shiraz Branch.
- Haghaegh, H. (1996). *The Book of Jahrom*. Vahid.
- Hayes, H.R. (1961). *History of anthropology*. Ibn Sina.
- Safiei, N. (2011). *Address forms in the Hawrami language: A social-critical approach*. MA Thesis in General Linguistics, Razi University of Kermanshah.
- Sánchez Fajardo, J. A., & González, F. R. (2018). Motivations and morphological variations in clipped personal names: A cross-linguistic approach. *Lingua*, 206, pp. 1-14.
- Shekari, A. (2011). *Study of language and power in the workplace discourse of Persian speakers with regard to forms of address and polite strategies*. MA thesis in English Language Teaching, Tarbiat Modares University.
- Wardhaugh, R. (2006). *An Introduction to sociolinguistics*. Oxford University Press.
- Wardhaugh, R., & Fuller, J. (2015). *An Introduction to Sociolinguistics* (7th ed.) John Wiley & Sons, Inc.
- Zabeti, Ahmad (2023). Dictionary of Jahromi dialect. Shamloo's Pen.
- Zandi, B., & Ahmadi, B. (2016). Socio-cognitive onomastics; A new field of interdisciplinary studies. *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 9(1), 127-99.
- Zare, A., & Ranjbar, A. (2008). The process of assimilation in the Jahromi dialect within the framework of Clements' characteristic geometry theory. *Dialectology*, 7, 19-31.